

Murgescu expune în cartea sa: **o contribuție - culegere de studii și articole bine înche-gată**, cu un fir roșu expus în titlu, unde ar fi trebuit marcate și limitele cronologice, cu **abor-dări** ale evoluțiilor economice (comerț, finanțe, credit, costuri etc.) strict necesare înțele-gerii raporturilor politico-militare. **Destructurarea / redimensionarea unor mituri / cli-see istoriografice** circumscrise temei generale a cărții **sporește** importanța științifică a volumului, impune la **meditație și reconsiderări** și, evident, este o **invitație** adresată istoricilor de a studia în continuare, fără idei preconcepute și cu altă atitudine, problemele încă controversate, din varii motive, ale turcologiei – osmanisticii românești și europene, dar și ale istoriei economice a Europei apusene-centrale între secolele XVI-XX. Câteva studii puteau fi incluse tematic în alte *părți* ale volumului. Nu înțeleg rațiunea folosirii formei de plural („**epocile premoderne**” – au fost mai multe?) în titlul contribuției nr. 17, pp. 186-190. *Indice* trebuie completat cu termeni geografici: toponime, hidronime, oronime. Trecând peste aspectele perfectibile și rezolvabile în ediția a II-a, **cartea lui Bogdan Murgescu de-vine bibliografie obligatorie, de referință, în studiul relațiilor româno-otomano-europene între secolele XVI-XX (prima parte).**

Aștept cu interes următoarea carte a universitarului bucureștean!

► Nicolae Iorga, *Istoria Românilor*, X, 1-2, *Întregitorii*, volume îngrijite de Georgeta Filitti și Gheorghe Buzatu, ediția a II-a, București, Editura Enciclopedică, 2011, vol. X-1, XII + 384 p.; vol. X-2, X + 225 p.

Ultimul volum, *al X-lea*, 1-2, ediția a II-a, al sintezei românești fundamentale a lui Nicolae Iorga a fost tipărit în 2011, fiind îngrijit de Georgeta Filitti și Gheorghe Buzatu (București, Editura Enciclopedică, 2011, vol. X-1, XII + 384 p.; vol. X-2, X + 225 p.). Vol. X-1 reeditează vol. X al *Istoriei Românilor* (București, 1939), iar vol. X-2, îngrijit doar de Gheorghe Buzatu, este unul istoriografic, despre locul și rolul lui N. Iorga în istoriografia românească și universală.

Vol. X-1 al lui N. Iorga include 3 cărți despre 3 probleme și 3 perioade fundamentale din istoria modernă și contemporană a românilor: cartea I: *Lupta pentru independență* [1866 – 1905] – pp. 3 – 187; cartea a II-a: *Lupta pentru unitatea națională* [1867 – 1918] – pp. 189 – 283; cartea a III-a: *Lupta pentru consolidarea statului României Unite* [1867 – 1918], pp. 285 – 346. Vol. X-1 mai include: *Lista abrevierilor folosite de autor* (N. Iorga), p. XI; *Lista abrevierilor folosite de editori* (Georgeta Filitti, Gheorghe Buzatu) – p. XII; *Tabela ilustrațiilor* (60 de reproduceri) – pp. 347 – 348; *Postfața* editorilor, pp. 349 – 364; *Indice* general, pp. 365 – 384.

Cartea I, *Lupta pentru independență*, expune în 12 capitole direcțiile și personalitățile istoriei românești de la urcarea pe tron a domnitorului Carol I de Hohenzollern – Sigmaringen (mai 1866) până la începutul guvernării cabinetului conservator condus de Gheorghe Grigore Cantacuzino Nababul (1905). În Capitolul I, *Conflictul cu Puterile garante*, autorul a lămurit condițiile urcării pe tron a lui Carol I, adoptării Constituției din 1866 și a recunoașterii internaționale a întronării prințului străin, de către marile puteri europene garante (pp. 3 – 23). În următoarele două capitole (II: *Falimentul cluburilor [politice]*, pp. 24 – 29; III: *Oameni noi și curente noi în cultura și politica românească*, pp. 30 – 42), N. Iorga a analizat evoluțiile vieții politice românești în perioada 1866 – 1870, ani de instabilitate politică, pe de o parte, de așezare a orientărilor și activităților politice pe un viitor fâgaș de normalitate, de cristalizare a viitoarelor partide politice istorice, PNL și PC. Pe plan extern, istoricul a prezentat evoluția relațiilor cu Austro-Ungaria, care stăpânea importante teritorii românești (Bucovina, Transilvania, Maramureș, Crișana, Banat), locuite de milioane de români (1867-1871) – (cap. IV: *Chestia românească și prietenia austro-ungară*, pp. 43 – 56; cap. V: *Încercarea supremă a amicitiei austro-ungare în România*, pp. 57 – 64; cap. VI: *Criza legăturii cu Austro-Ungaria*, pp. 65 – 81).

După terminarea conflictului franco - prusian și depășirea crizei tronului lui Carol I (1870 - 1871), a intervenit *Armistițiul interior* (cap. VII, pp. 80 - 90), materializat prin stabilitatea guvernului conservator condus de *Lascăr Catargiu* (1871 - 1876), în paralel cu nașterea *Unui nou crez național* (cap. VIII, pp. 91 - 101). Un nou puseu al Crizei orientale (din 1876) a impus o atitudine specifică oamenilor politici români: întâi o neutralitate binevoitoare față de evoluțiile politico - militare sud - dunărene (cap. IX: *Neutralitatea românească față de conflictul balcanic*, pp. 102 - 126), apoi implicarea activă în evenimentele politico - militare, proclamarea Independenței de Stat a României (9 / 10 mai 1877), participarea la războiul ruso / româno - otoman (1877 - 1878), recunoașterea europeană a Neatârării politice românești / 1878 (cap. X: *Războiul pentru independență*, pp. 127 - 147). După obținerea Independenței de Stat a României, oamenii politici români (liberali, conservatori, junimiști etc.) au guvernat pentru *Consolidarea internă și opera de creațiune națională* (cap. XI, pp. 148 - 166), în condițiile a *Douăzeci de ani de dominație a Coroanei* (cap. XII, pp. 167 - 187). După 1890, N. Iorga a fost contemporan cu majoritatea evenimentelor prezentate, astfel că, după aproape jumătate de secol, analiza faptelor istorice martore a avut un mare grad de obiectivitate, fără a evita total capcanele interpretărilor subiective, specifice unui martor ocular.

Cartea a II-a, *Lupta pentru unitatea națională* (pp. 189 - 283), cuprinde 4 capitole referitoare la acțiunea românilor pentru realizarea idealului politic național românesc: formarea României Mari. Sub *Impulsurile noii generații* (cap. I, pp. 189 - 216), toate forțele națiunii de pe ambele versante ale Carpaților s-au coagulat pentru realizarea statului național unitar român. Noul val de politicieni români, afirmat după 1890, a acționat pentru întregirea Regatului României cu provinciile românești din interiorul arcului carpatic și din stânga Prutului. România și-a apărât și a promovat propriile interese în sudul Dunării, în timpul celor două războaie balcanice. Ultimul s-a încheiat cu Pacea de la București (august 1913), prin care s-a confirmat statutul de putere dunăreană-balcanică a României și a fost alipit Cadrilaterul Dobrogei (cap. II, *România și criza balcanică*, pp. 217 - 224). Apropierea norilor Primului război mondial a intensificat *Tragedia Regelui Carol (1913-1914)* - (cap. III, pp. 225 - 232), cu sufletul și cu rațiunea împărțite între prevederile tratatului secret de alianță cu Tabăra Puterilor Centrale (1883, reînnoit ulterior) și stringenta împlinire a idealului politic național românesc: **România Mare**. *Războiul voinței naționale* (cap. IV, pp. 233 - 281) s-a declanșat la 15 august 1916, după Consiliul de Coroană neutralist din august 1914, moartea bătrânului rege Carol I (septembrie 1914), perioada Neutralității tatonante (1914 - 1916) și Consiliul de Coroană pro - belic din august 1916. Membră a Taberei Antantei (din 4 august 1916), România, aliată cu Rusia - ocupanta samavolnică a Basarabiei din 1812, a pornit ofensiva împotriva Austro-Ungariei, stăpâna Bucovinei, Transilvaniei, Maramureșului, Crișanei, Banatului. Campaniile militare din anii 1916 și 1917, evenimentele politice interne și externe din 1916, 1917, 1918, au fost secvențe eroice, mărețe, înălțătoare, dureroase ale Războiului românesc pentru Întregire Națională. În noiembrie - decembrie 1918 România a redevenit membră a Taberei Antantei și a Clubului învingătorilor în Primul război mondial, și-a întregit teritoriul național cu provinciile românești din interiorul arcului carpatic.

Pornind de la aceste realități istorice concrete, *Lupta pentru consolidarea statului României Mari* (cartea a III-a, pp. 285-345) s-a desfășurat în mai multe direcții: pe plan extern, a fost rezolvată, mulțumitor, *Problema păcii și a alianțelor*: sistemul tratatelor de pace de la Paris (1919-1920), alianțele zonale românești în Europa Centrală (cap. I, pp. 285-315). Pe plan intern, asamblarea provinciilor românești într-un corp unitar, modernizarea României Unite, Constituția din 1923, partidele politice până în 1930, moartea regelui Ferdinand I (iulie 1927) și a lui I.I.C. Brătianu (noiembrie 1927) și urmările în plan politic ale celor două decese (cap. II: *Monarhia luptelor de partid înainte de Carol al II-a*, pp. 316-334). Din 1930, *Regele nou și agonia partidelor* (cap. III, pp. 335-346), pe fondul unei conjuncturi externe europene antidemocratice, au fost pași către regimul dictatorial al lui Carol al II-lea (1938-1940), regele care a fost, în tinerețe, studentul marelui istoric. „**Cei care creaseră țara**

răsăreau, astfel, după un mileniu, în care ei fuseseră neclintitul temei, ca s-o apere împotriva orișicui”, scria N. Iorga la sfârșitul volumului, optimist, dar în același timp realist, în martie 1939, un adevărat strigăt de luptă pentru anii ce vor veni, 1939-1945.

Vol. X-2, îngrijit de Gheorghe Buzatu, reunește studii și articole despre viața și opera lui N. Iorga, elaborate de contemporanii sau urmași de generație și idei ai marelui istoric, contribuții adunate sub marca *Efigia celebrității*, argumentată de contemporanistul ieșean (pp. 1-5). Partea I a grupajului istoriografic, *Omagiul succesorilor* (pp. 9-53), reunește contribuții cu tematică aparent diversă, semnate de Nichifor Crainic (*Lupta unui om pentru hotare*, pp. 9-11), George Călinescu (*Nicolae Iorga*, pp. 12-16), Gheorghe I. Brătianu (*Nicolae Iorga, istoric al Românilor*, pp. 17-33), Nicolae Bănescu (*Nicolae Iorga – martir al libertății popoarelor*, pp. 34-50), David Prodan (*Cuvânt de închinare*, pp. 51-53). În partea a II-a, *Un model istoriografic*, a fost reeditată lucrarea *Renovația Istoriei Românilor de Nicolae Iorga*, de N.A. Constantinescu, unul dintre cei mai constanți, fideli și cunoscuți discipoli ai marelui istoric. În contribuția sa, autorul a prezentat, pe înțelesul tuturor, vasta sinteză de istorie românească, în zece volume, a lui N. Iorga, monografie istoriografică care era greu de citit și de asimilat științific chiar și de către unii cercetători în domeniu. În partea a III-a, ultima, a grupajului, Gheorghe Buzatu a reeditat informații și izvoare istorice despre *Sfârșitul istoricului* (pp. 173-204), *N. Iorga și Războiul Mondial din 1939-1945: Oameni și fapte* (pp. 205-219), *N. Iorga pe Internet* (pp. 220-225).

Trecând peste greșelile de tipar, ce trebuiau eliminate printr-o atentă și responsabilă corectură pe text, vol. X/ 1-2 încheie, după 24 de ani de la debut, ediția a II-a a monumentalei sinteze de istorie românească, elaborată în doar 3 ani, de **monumentalul N. Iorga**. Avem acum *in integrum* sinteza de o viață a polihistorului născut la Botoșani. Încă un pas către **OPERA OMNIA** a lui Nicolae Iorga.

► Nicolae Iorga, *Istoria Românilor în Chipuri și Icoane*, ediția a III-a, cu o introducere de Andrei Pippidi, Editura Humanitas, București, 2012, 450 p., colecția *Istorie. Vintage. Restituiri*.

În acest an a fost tipărită o nouă ediție a unei lucrări fundamentale a lui Nicolae Iorga, *Istoria Românilor în Chipuri și Icoane*, ediția a III-a, cu o introducere de Andrei Pippidi, Editura Humanitas, București, 2012, 450 p., colecția *Istorie. Vintage. Restituiri*. Inițial, subiectele și materialele au fost „conferințe academice” susținute de tânărul autor la Societatea Femeilor Române din București, ulterior reunite în 3 volume și publicate cu titlul anterior amintit, în 1905 – 1906. Ediția a II-a a fost tipărită în 1921, Editura Ramuri, Craiova. După mai bine de un secol, cartea a fost îngrijită de nepotul autorului, prof. univ. Andrei Pippidi și reeditată într-o excelentă ediție grafică, încă un pas important către **N. Iorga, Opera Omnia**.

N. Iorga a prezentat direcții generale de evoluție ale românilor în trecut, exclusiv politico-diplomatico-militare: instituția domniei și a doamnelor țării; îmbrăcăminte; construcții: locuințe, biserici, mănăstiri; instituția boierimii române; farmacia; hotarul românesc; viața socială; viața sufletească; călătorii interne și externe; pictura și sculptura; negoțul; meșteșugurile; bani și unități de măsură; târguri și orașe în trecut: Botoșanii. Piese ale unui *puzzle* aparent, schițe preliminare ale unei viitoare capodopere, reunite cu migală, compun un tablou al trecutului românesc cu acorduri cromatice neconvenționale pentru începutul secolului al XX-lea, redau o **istorie a românilor altfel**, prin aspectele enumerate anterior. Astfel, *Chipurile și Icoanele* sunt amprente concrete ale evoluției istorice românești, așezate în firidele convenite în lunga galerie istorică a trecutului românesc. Cartea este, așadar, o istorie a românilor prin aspectele și evoluțiile particulare neglijate sau necunoscute cercetării istorice de acum o sută de ani, având cel puțin o dublă misiune, în concepția lui Iorga: să *completeze* istoria generală a românilor, văzută și concepută cromatic multi-secvențial, într-un tablou general bine încheiat; să *popularizeze* această istorie – *puzzle* în rândul românilor receptori, dar și făuritori ai propriului lor trecut.